

En l'hora de la desaparició d'un gran home, sobretot si ha estat lligat a moments clau de la història política recent, ningú no estalvia la lloança i el panegíric. I la mort del president Tarradellas no ha estat cap excepció: el polític desaparegut ha estat objecte d'un cor unànime d'exaltació de la seua persona i de la seua significació política per a Catalunya... La unanimitat dels elogis és precisament per a Espanya.

L'aspecte més significatiu d'aquest mateix reconeixement de mèrits. De Pujol: «un gran patriota», a Obiols i Maragall: «un gran president de Catalunya», «un home que ha representat Catalunya com ningú». De la coberta de l'*Avui*: «Geni i figura» a la de l'*ABC*: «Un gran espanyol».

En aquesta unanimitat dels elogis ha destacat la valoració de dues qualitats: d'una banda, la fidelitat a Catalunya i a les seues institucions, que ha estat el mèrit històric més extensament reconegut a la mateixa Catalunya; d'altra, la inserció de la reivindicació històrica catalana en un projecte col·lectiu espanyol, que és el mèrit més destacat des de Madrid. Una cosa i l'altra han anat indisolublement unides en l'actuació de Josep Tarradellas els anys decisius, i possiblement —al marge de la seua habilitat personal— era la manera més efectiva, o l'única manera, d'assolir una reivindicació històrica —el reconeixement de la Generalitat anterior—, que semblava políticament irrealitzable.

Hi ha grans personatges que són grans perquè fan o dirigeixen o canvien la història; uns altres són grans perquè la saben aprofitar. La grandesa de Tarradellas ha estat d'aquesta segona mena. Una història que ell no havia determinat ni conduït (no era Màcià, no era Companys) li va posar a les mans, un dia del 1954, l'encarnació d'una legitimitat institucional i simbòlica: la presidència de la Generalitat de Catalunya. Havent rebut aquest llegat, podia fer-ne dues coses: deixar que s'extingís a manera de fantasia irrecuperable, o assumir aquest principi de legitimitat amb totes les conseqüències. Sense aquesta decisió, sense la identificació de la seua persona amb la continuïtat històrica i institucional de Ca-

talunya, no hi hauria hagut mai un retorn i un «ja sóc aquí». Sense la seua tenacitat, els polítics catalans de la transició no haurien tingut una figura de carn i ossos a qui acudir per a fer possible la reivindicació de la continuïtat trencada. Això només ja justifica un lloc en la història. Això només, perquè a part d'això no va ser home que correguera riscos polítics o personals, ni que desenrotllara alguna forma d'activisme efectiu durant l'exili: ¿qui coneixia Tarradellas, i qui donava crèdit a la «Generalitat en l'exili» el 1970 o el 1975?

S'ha lloat també el sentit polític i el realisme del gran desaparegut. I amb tota la raó: ell més que ningú sabia —cosa que molts tendeixen a oblidar— on està la veritat del poder. Abans del seu retorn a Barcelona, va fer una molt criticada visita a Madrid, i la raó era diàfana: «Primer de tot —explicà—, volia anar a Madrid a veure el rei, Suárez, Déu i sa mare i qui fos. El poder estava a Madrid». Abans de l'Estatut i també després d'anys de govern autònom: fa pocs mesos explicava que els catalans viuen en un error i en una il·lusió, «perquè ens creiem que tenim un estat i un poder que en realitat no existeix». Això és, efectivament, el més clar i cru dels realismes.

També procedia del realisme, i del respecte pel poder, la seua total impermeabilitat a la idea de Països Catalans. Tot i el seu afecte per les terres valencianes i balears, aquestes no eren part del seu país, i no veia tampoc —ni tan sols com a ideal— un futur compartit o comú. El seu

país s'acabava al riu Sénia, i només una vegada el va travessar, quan uns amics de Barcelona el van dur a visitar Morella.

Ara mort, per damunt de limitacions, personalisme, tossuderia i crítiques no sempre equànimes, quedarà Tarradellas com a símbol. Com l'home que va fer possible una cosa excepcionalment difícil: tornar com a president d'un país al qual, quaranta anys abans, li havia estat negat el dret a l'existència. El seu retorn va ser la mesura de la seua grandesa. La resta, a partir d'ara, és feina per als historiadors. □

LORENCE UMBERT

Els límits de la grandesa